

DUNAI SZÖVETSÉG

KOSSUTH LAJOS

Azon országok mindenkép sajátlagos viszonyai, melyek a Kárpátok és a Duna, a Fekete- és az Adriai-tenger közt fekszenek, nagyon megnehezítvén egy egységes állam alakulását, kívánatos, hogy az e tájakon elterülő régi történeti államok egymással szövetségre lépjenek, melyet „Dunai szövetség”-nek lehetne elnevezni. A közösen érdeklő tárgyakon kívül, miket a szövetségi hatóság *intézne*, minden állam törvényhozása, igazságszolgáltatása és közigazgatása teljesen független *lenne*. A lehető széles körű decentralisatio és az által, hogy minden községnek és tartománynak bő szabadság *engedtetnék*, a szövetség összes lakói akadálytalanul fejlődhetnének s minden egyes nép elfoglalhatná az emberiség nagy családjában őt illető helyét.

Az új közjogi rend alapja a dunai tartományokban az egyes népek szabad beleegyezése volna, akár egy törvényalkotó gyűlés, akár az általános szavazat alakjában. Így például Erdély lakói általános szavazattal fognák eldönthetni, vajjon hazájuk egy legyen-e Magyarországgal? vagy legyen politikailag egyesülve Magyarországgal, közigazgatásilag pedig különválva attól, vagy végre csak szövetségben legyen Magyarországgal és a többi szövetséges állammal, mint maga is autonóm állam, teljes egyenlőségi alapon? – Részemről csak egy föltételt kötnék ahhoz, ha Erdély autonóm állam s a szövetségnek, mint ilyen, kívánna tagja lenni; azt tudniillik, hogy Erdély és Magyarország közt personalis unio létezzék a közös fő személyében. E két országnak egy ura kellene hogy legyen, bármilyen is aztán a neve. – A jó egyetértés a magyarok és románok közt, a mi az én leghőbb vágyam, jólétet és szabadságot biztosítana mindkét népnek. Remélem is, hogy el fogjuk érni e nagy célt.

Tárgyalás alapjául elfogadva: Turin, 1862. május hó 1-én, Kossuth Lajos.

Az esetre, ha a keleti kérdés a keresztyén népek függetlenségével találna megoldatni, kívánatos, hogy Szerbia s a többi délszláv országok szintén belépjenek a dunai szövetségbe, mely esetben a Kárpátoktól a Balkánig terjeszkednék s állana: Magyarországból, Erdélyből, Romániából, Horvátországból s a netán Szerbiához csatolandott tartományokból stb.

Oly kényes kérdések megoldására, melyekre nézve a népek megegyezni nem tudnának, a barátságos hatalmak közvetítését vagy ítéletét is ki lehetne kérni.

A szövetségi szerződést egy törvényalkotó gyülekezet készítené, alapul véve bizonyos elveket, mik közül néhányat megjelölök.

1. Közösen érdeklő ügyek lennének: a szövetségi terület oltalma, a külpolitika, a külképviselet, a kereskedelmi rendszer, oda értve a kereskedelmi törvényhozást, a vám, a fő közlekedési vonalak, a pénz, a súlyok és a mértékek.

2. Mindent, a mi a szárazföldi és tengeri haderőre, a várakra s a hadi kikötőkre vonatkozik, a szövetségi hatóság fogná szabályozni.

3. A szövetség egyes államainak a küludvaroknál nem volnának külön képviselőik, a szövetségi diplomácia egy és közös lesz.

4. Közös lesz a vámügy, melynek jövedelme az egyes államok közt akként fog fölosztatni, miként a törvényalkotó gyülekezet megszabni fogja. Közös lesz a kereskedelmi törvényhozás. Egy a pénz, egy a súly, egy a mérték az egész szövetségben.

5. A törvényalkotó gyűlés fogja eldönteni azt is, vajjon a szövetségi gyülekezet (parlament), mely a végrehajtó hatalmat gyakorolja, csupán egy kamarából álljon-e avagy kettőből, mint az amerikai Egyesült-Államokban. Utóbbi esetben a képviselőház választatni fog, az egyes államok népességi aránya szerint. A senatusban a nagy és kis államok egyenlő számú tagok által lesznek képviselve, a miben a kisebb államokra nézve kitűnő garancia rejlik.

6. A végrehajtó hatalmat egy szövetségi tanács gyakorolja, melyet, ha egy kamara lesz: ez, ha kettő: ezek választják. Ő fog irányt adni a külpolitikának is, a törvényhozás ellenőrzése mellett.

7. A szövetség hivatalos nyelve fölött a törvényalkotó gyűlés fog határozni. – A végrehajtó, úgy a törvényhozó hatalom gyakorlatában minden tag saját anyanyelvét használhatja.

8. A szövetségi hatóság székhelye váltakozva majd Pesten, majd Bukarestben, egyszer Zágrábban, másszor Belgrádban lesz.

9. Azon államnak, a hol a szövetségi hatóság a fönnebbi sorrend szerint tartózkodni fog – feje lesz egyidejűleg a szövetségi tanácsnak és a szövetségnek is ideiglenes elnöke.

10. Minden egyes állam otthon oly alkotmányt ad magának, a minő érdekeivel leginkább megegyezik, természetesen azon föltétellel, hogy ez alkotmány elvei a szövetség által szentesített elvekkel ne ellenkezzenek.

11. A különböző nemzetiségek és vallásfelekezetek egymáshoz való viszonya a következő alapokon rendezetnék, melyek már a magyar bizottságnak Turinban, 1860. szeptember 15-én közzétett emlékiratában is benfoglaltatnak.

Nevezetesen:

a) Minden község maga határoz hivatalos nyelve fölött. E nyelven fognak folyni szóbeli tanácskozásai; készülni jelentései és levelei a megyefőnökhöz, kérvényei a kormányhoz és a diétához. Minden község maga szabja meg azt is, iskoláiban melyik legyen a tanyelv?

b) Minden megye szótöbbséggel dönti el, hogy a közigazgatásban melyik nyelv használtassék? E nyelven fognak folyni a szóbeli tárgyalások, szerkeszteni a jegyzőkönyvek s a levelezések a kormánynyal. A kormány viszont szintén e nyelven válaszol s fogalmazza minden rendeletét.

c) A parlamenti tárgyalásoknál minden képviselő tetszés szerint használhatja az országban divó nyelvek bármelyikét.

d) A törvények a megyékben és községekben otthonos valamennyi nyelven fognak közzététetni.

e) Az ország lakói szabadon egyesülhetnek, nemzetiségük érdekében nagy nemzeti egyleteké (consortii) szervezhetnek kényük-kedvük szerint, s tarthatnak kisebb-nagyobb gyűléseket és időhöz kötött értekezleteket vallási ügyeik elintézése végett. Egyszersmind választhatnak maguknak nemzetiségi főnököt, a kit vojvodának, hospodárnak vagy más effélének nevezhetnek.

f) Templomaik és iskoláik fölött intézkedni a nemzetiségi egyletekre bízhatják, szabadon választva főpapjaikat s czimezve ezeket patriarchának, metropolitának vagy más effélének.

g) Statutumokat hozhatnak szervezetük s nemzetiségi és vallási érdekeikre vonatkozólag.

h) Az állam csupán egyet követel tőlük, azt, hogy határozataik és tetteik nyilvánosságra hozassanak.

Hiszem, hogy a fönnebbi javaslatokat a dunai tartományok mind elfogadják, mert megfelelnek óhajaiknak és érdekeiknek s biztosítják jövőjüket. Ily módon sikerülni fogna köztünk benső egyetértést eszközölni, a minek legelső következménye a zsarnokok bukása és az volna, hogy szétmállanának azon vén és korhadt államok (értsd: Austria és Törökország), melyek őket most szolgáltságban tartják s nemes törekvéseiket meggátolják. Az ég nevére kérem a magyar, szláv és román testvéreket, borítsanak fátyolt a multra s nyujtsanak egymásnak kezet, fölkelvén mint egy ember a közös szabadságért, s harczolván valamennyien egyért, egy valamennyiükért a svájctiaktól adott régi példa

nyomán. Az ég nevére kérem, fogadják el a tervet, mely nem concessio, hanem kölcsönös és szabad szövetekezés. Minden egyes al-dunai nemzet, ha sikerülne is maga köré gyűjtenie most máshová tartozó fajrokonait, legfőlebb másodrendű államot alkothatna, melynek függetlensége örökös veszélyben forogna s mely szükségkép alárendelve volna idegen befolyásoknak. De ha a magyarok, dél-szlávok és románok a fönnebbi tervet fölkarolják, elsőrendű, gazdag és hatalmas állam lesznek 30 millió lakossal, mely sokat fog nyomni Európa mérlegében.

Egység, egyetértés, testvériség magyar, szláv és román között! Ime ez az én legforróbb vágyam, legőszintébb tanácsom! Ime egy mosolygó jövő valamennyiök számára!

FELVILÁGOSÍTÁSOK A DUNAI CONFOEDERATIO PROJECTUMÁHOZ.

Sajnálom, hogy a Dunai Confoederatio iránti privat vélemény nyilvánosság elébe került, mielőtt az érdekeltek közötti értekezlet útján az egyes tételek praecisáltattak, a lényeges pontok a módosítást szenvedhetőktől vagy épen módosítást szenvedni kellőktől megkülönböztettek s az egésznek azon kifejtés adatott volna, melyre szükség van, hogy a terv egész horderejében megértessék, a balmagyarázatoknak eleje vétessék, az aggodalmak megnyugtathassanak. S a terv practikus alakot nyerjen . . .

IV.

A dolog, a mily fontos, szint oly korszerű imperiosus motivumok ajánlják a tárgyalást. Nem szükség azokat fejtegetnem. A ki gondolkozva végig tekint Európa complicatióin s számba tudja venni az elutasíthatatlan kérdések solutiójának exigentiáit, annak magyarázatokra nincsen szüksége. – A mi pedig különösebben saját hazámfiait illeti, azoknak már épen nincs magyarázatokra szükségök, hogy egyrésztől átlássák, mennyire élet-halálkérdés függetlenségi aspiratiók valósítására nézve, a szerencsétlen elzárt geographiai fekvésből eredő akadályokat elhárítani, s hogy másrészt érezzék, miként egészen más nyomatékkal bir a magyar kérdés az európai combinatiókban, ha az a faj- és nyelvviszályok által meg nem szaggatott imposans compact erőt képes felmutatni, mint akkor, ha úgy benn az országban mint délkeleti szomszédjainál az 1848-ki viszályok ismétlődése csak lehetőnek is képzelgetik.

Turin, 1862. május 25.

Kossuth.

KOSSUTH – HELFYNEK.

Turin, 1862. május 19.

Barátom!

A lehető legnagyobb ámulattal olvasom a tegnapi „Alleanza”-t, újabban megerősítve látva régi meggyőződésemet, hogy mint a tűztől, úgy kell óvakodni valaminek a journalistákkal közlésétől, mert okvetlenül bajt, kárt, romlást okoznak.

A confoederationális projectumot közölvén Önnel, világosan és ismételve, de igen világosan megjegyzém, hogy az ügy *tractatus* alatt levén, forma szerint nem nyilvánosság elé való, hanem hogy jó lesz, ha azon eszmék alapján, melyek itt formulázva vannak, a közvéleményt a confoederationális solutio iránt elkészíteni, s mondám, hogy nincs ellenvetésem, ha reám annyiban hivatkozik, hogy állíthatni véli, miként én is *ilyforma* eszmékben találok a lehető elhárítását azon nehézségeknek, melyek az általam még 1851-ben felállított confoederationális eszme valósításának annál fogva állották útját, mivel 1. confoederatio monarchikus alapon nehéz dolog – ezen alap pedig Európa jelen helyzetében kénytelenség, 2. mivel a keleti kisebb nemzetiségek köréből azon balhiedelem nyilatkozott, hogy a confoederatio Magyarországnak a többiek feletti suprematiáját készítené elé.*

Őn e helyett formális diplomatiái documentumot közöl aláírással el látva s oly alakban, mintha azt én tálnám ki a világnak.

Ezzel Ön egy irreparabilis hibát követett el. A *tractatus*ból semmi sem lehet többé – Caninit bizvást visszahívhatjuk. Az ellenség még a tentatívának is útját vágja.

Én Canininak aláírásom feltételül szabtam, hogy azt csak *privative* használja, még a királylyal is csak *confidentialiter* engedtem közzéltetni. Ön pedig egyenesen engem állít elé, nevében szól s oly alakban, mintha én szólalnék fel a világ előtt.

Minő *compromissio*!

És pedig helyrehozhatatlan!

Aztán azon bevezetés, miként Ön *annoncizotta*, hogy én valami fontos munkával foglalkozom s hogy ime itt van – pedig ez nem áll: mondtam, hogy értekeztem Caninival, elmondtam nézeteimet, ő írásba foglalta s én kérésére aláírtam ugyan, de azon feltét alatt, hogy azt *discrete* használja a Keleten alkú bázisául.

* Kossuth Lajos még *Kütahyában* foglalkozott a Dunai confoederatio eszméjével, de a közzétett tervezet sokkal inkább Klapka és az olasz kormány műve volt.

Mondom, a hiba irreparabilis. – Legalább annyit megvárok, hogy engem az indiscretio vádjától megóvjon, s annyit megjegyezzen, hogy ez nem nyilvánosságra szánt, forma szerinti documentum, hanem csak eszmecsere alapjául szolgáló materialének volt szánva, de hogy Ön annak fontosságánál fogva jónak vélte azzal a közönséget megismertetni.

Ne küldjön nekem több példányt – én nem szándékozom azt senkinek elküldeni.

Szives köszöntéssel

barátja
Kossuth.

Kossuth Lajos iratai. VI. kötet, Budapest, 1899

A fenti szövegeket a sajtó alá rendező Kossuth Ferenc kiegészítette a *Felvilágosítások a Dunai Confoederatio projectumához* című, terjedelmesebb szöveggel, amelyet terjedelmi okok miatt nem közlünk.